

**การบริหารงานทั่วไปตามหลักพลัง 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
พระศรีเจริญรัตน์ อำเภหั่วตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ***
**GENERAL AMINISTRATIVE BASED ON THE FIVE POWERS BALA 5
FOR SCHOOL OF THE PHRASRICHAROENRAT NETWORK GROUP
HUATAPHAN DISTRICT AMNATCHAROEN PROVINCE.**

พระมหาเจษฎา กิตติปัญโญ (พรมลี)¹, พระมหาประยูร ติภขปัญโญ² และพระมหาศรีรัตน์ สิริรัตน³
Phramaha Jetsada Kittipunyo (Promlee)¹, Phra Maha Prayoon Tikkhapanyo² and Phra Maha Srirat Siriratano³
¹⁻³บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
¹⁻³Graduate Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubon Ratchathani Campus, Thailand
Corresponding author e-mail: thatpong.tho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภหั่วตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ 2) ศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักพลัง 5 และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักพลัง 5 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร จำนวน 98 คน จาก 14 สถานศึกษา ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือด้านกิจการนักเรียน ระบบสารสนเทศ และเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งานธุรการ สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความพร้อมในระดับดี โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและการดูแลนักเรียน แต่ยังคงพัฒนาระบบสนับสนุนด้านธุรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการบริหารตามหลักพลัง 5 พบว่าสามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน โดยศรัทธาช่วยสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจ วิริยะส่งเสริมความรับผิดชอบและลดความล่าช้า สติช่วยลดข้อผิดพลาด สมาธิช่วยให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญญาช่วยในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ และ 3) แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมระบบงานแบบบูรณาการ การเสริมสร้างวินัย การใช้สติในการทำงาน การพัฒนานวัตกรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร การสร้างเครือข่ายชุมชน และการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ซึ่ง

* Received 20 April 2026; Revised 12 May 2026; Accepted 12 July 2026

โดยรวมมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้พัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป, หลักพะ 5, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์

Abstract

This study aimed to: (1) examine the current conditions of general administration of the Phra Sri Charoenrat School Network Group in Hua Taphan District, Amnat Charoen Province; (2) investigate methods of general administration based on the Five Powers (Pala 5); and (3) propose development guidelines based on these principles.

A multi-phase mixed-method research design was employed, integrating quantitative and qualitative approaches to obtain comprehensive data. The sample consisted of 98 administrators, teachers, and personnel from 14 schools, selected through stratified sampling. Key informants included administrators, heads of general administration, teachers, and staff. Research instruments included questionnaires, interviews, and document analysis. Data were analyzed using descriptive statistics and content synthesis.

The findings revealed that: 1) the overall condition of general administration was at a high level across all aspects. The highest-rated area was educational technology, followed by student affairs, information systems and network development, and coordination of educational networks. The lowest-rated aspect was clerical work. These results indicate that schools demonstrate strong readiness, particularly in technology integration and student management; however, administrative support systems still require improvement. 2) Regarding the application of the Five Powers, the study found that these principles significantly enhance administrative effectiveness. Faith fosters trust and motivation; effort promotes responsibility and reduces delays; mindfulness minimizes errors; concentration improves task management; and wisdom supports data-driven decision-making and systematic problem-solving. These principles form a practical Buddhist-based administrative framework that

strengthens both personnel performance and organizational quality. And 3) The proposed development guidelines include improving learning environments and systems, integrating curriculum management, strengthening discipline, applying mindfulness in work processes, promoting innovation, implementing supportive supervision, building community partnerships, and utilizing information systems for decision-making. Overall, these guidelines were rated as appropriate and can be effectively applied to improve general administration within the school network.

Keywords: General Administration, The Five Powers (Pala 5), Educational Institution Administration, Phra Sri Charoenrat School Network Group.

บทนำ

การบริหารงานทั่วไปเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมงานด้านธุรการ งานอาคารสถานที่ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานกิจการนักเรียน และการประสานความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ว่า สถานศึกษาควรพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้เน้นให้สถานศึกษามีการบริหารงานทั่วไปอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้สถานศึกษามีการกระจายอำนาจการบริหารออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานทั่วไปถือเป็นภารกิจสำคัญในการประสาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานทุกด้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553) ทั้งนี้ การบริหารงานทั่วไปในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยทั้งศาสตร์ด้านการบริหารและหลักคุณธรรมในการดำเนินงานควบคู่กัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการพัฒนาองค์กร

หลักพระ 5 ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ถือเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติงาน พระพรหมคุณาภรณ์

(ป.อ. ปยุตโต) (2559) กล่าวว่า หลักธรรมดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความรอบคอบ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม การนำหลักผล 5 มาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า จิตกร สมาคม และคณะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และพบว่า การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ขณะที่พระอภิรักษ์ กนต์สิโล (2560) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และพบว่า การใช้หลักธรรมช่วยพัฒนาการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาการบริหารงานบุคคลหรือการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลัก ขณะที่การศึกษการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ในบริบทของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงหลวง จังหวัดอำนาจเจริญ ยังปรากฏข้อมูลค่อนข้างจำกัด จึงเกิดเป็น “ช่องว่างทางการวิจัย (Research Gap)” ที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารงานทั่วไปเชิงพุทธบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงหลวง จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน วิธีการบริหาร และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไป ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงหลวง จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงหลวง จังหวัดอำนาจเจริญ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงหลวง จังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษา

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอดงตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 98 คน จากสถานศึกษา 14 แห่ง โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มศึกษา (Census)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และพระพุทธศาสนา เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 และ 3) แบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ใช้ศึกษาทฤษฎีหลักพุทธธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการอภิปรายผล

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากรเป้าหมาย พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้ 4.51–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.51–4.50 ระดับมาก 2.51–3.50 ระดับปานกลาง 1.51–2.50 ระดับน้อย และ 1.00–1.50 ระดับน้อยที่สุด

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ประเด็น (Thematic Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ สังเคราะห์ และตีความข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย เปิดโอกาสให้ตัดสินใจเข้าร่วมโดยสมัครใจ รักษาความลับของข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลได้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ศูนย์เครือข่ายโสง สวีเชียร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ลำดับ	ด้านที่ศึกษา	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1	การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ	4.27	0.62	มาก	2
2	ความสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา	4.44	0.60	มาก	1
3	กระบวนการจัดทำแผนงบประมาณ	4.27	0.60	มาก	2
4	ความโปร่งใสและตรวจสอบได้	4.15	0.55	มาก	4
รวม		4.28	0.59	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.18, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x}$, S.D.=0.54) รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจการนักเรียน ($\bar{x}$ =4.28, S.D.=0.57) ด้าน

ระบบสารสนเทศและเครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{x}=4.21$, $S.D.=0.60$) และด้านอาคารสถานที่ ($\bar{x}=4.12$, $S.D.=0.63$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานธุรการ ($\bar{x}=3.89$, $S.D.=0.71$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการผู้เรียนในระดับดี แต่ระบบงานธุรการยังควรได้รับการพัฒนาให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ปัจจุบันโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารมากขึ้น ทั้งระบบข้อมูลและการสื่อสารภายใน แต่บางส่วนของงานธุรการยังต้องใช้เอกสารจำนวนมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน”

ตารางที่ 2 วิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ศูนย์เครือข่ายโชนง สีวิเชียร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ลำดับ	หลักธรรมาภิบาล	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1	หลักความโปร่งใส	4.49	0.60	มาก	1
2	หลักความมีส่วนร่วม	4.43	0.63	มาก	2
3	หลักความรับผิดชอบ	4.36	0.59	มาก	3
4	หลักความคุ้มค่า	4.33	0.64	มาก	4
รวม		4.40	0.61	มาก	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.24$, $S.D.=0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญญาผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.38$, $S.D.=0.50$) รองลงมา ได้แก่ สติผล ($\bar{x}=4.31$, $S.D.=0.56$) สมာธิผล ($\bar{x}=4.25$, $S.D.=0.59$) วิริยะผล ($\bar{x}=4.19$, $S.D.=0.61$) และศรัทธาผล ($\bar{x}=4.09$, $S.D.=0.65$)

ทั้งนี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการนำหลักปัญญาผลมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ขณะที่หลักสติผลช่วยให้การปฏิบัติงานมีความรอบคอบ ลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน ส่วนวิริยะผลช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและความเพียรในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่งกล่าวว่า “การบริหารงานในปัจจุบันต้องใช้ทั้งความรู้และสติในการตัดสินใจ เพราะสถานศึกษามีปัญหาเฉพาะหน้าหลายด้าน หากขาดการไตร่ตรองอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งระบบ” อีกทั้งยังมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า “หลักผล 5 ช่วยให้ครูและบุคลากรมีความอดทน มีความรับผิดชอบ และทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น เพราะทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ควรมุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม การเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบงานให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอว่า สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับการบริหารงาน เช่น การอบรมด้านสติในการทำงาน การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรมควบคู่กันไป ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า “หากโรงเรียนสามารถนำหลักผล 5 มาใช้ได้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ทั้งผู้บริหารและครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีสติ และเกิดความร่วมมือในองค์กรได้ดียิ่งขึ้น”

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอำนาจเจริญ” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ประการแรก ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านกิจการนักเรียน และด้านระบบสารสนเทศและเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในยุคดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งยังมุ่งเน้นการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการดำเนินงานภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่ระบุว่าสถานศึกษาควรพัฒนาระบบบริหารจัดการให้ทันสมัย โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่เน้นการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า ด้านงานธุรการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้ แต่ระบบงานเอกสารและขั้นตอนการดำเนินงานภายในบางส่วนยังมีความล่าช้าและขาดความคล่องตัว ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ หรือการใช้ระบบงานแบบเดิมที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทการบริหารสมัยใหม่ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ

แนวคิดของวิเชียร วิทยอุดม (2553) ที่กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปจะมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องอาศัยระบบงานที่ชัดเจน การประสานงานที่ดี และการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร

ประการที่สอง ผลการศึกษาวิธีการบริหารงานทั่วไปตามหลักผละ 5 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านปัญญาพลและสติพละ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและบุคลากรให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการมีสติรอบคอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านนโยบาย เทคโนโลยี และความคาดหวังของสังคม ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ปัญญาในการตัดสินใจและใช้สติในการควบคุมการทำงานให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559) ที่อธิบายว่า หลักผละ 5 เป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะปัญญาและสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารจัดการอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอภินันท์ กนต์สีโล (2560) ที่พบว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งมีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า หลักวิริยะพลและศรัทธาพละช่วยส่งเสริมความเพียร ความอดทน และความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา

ประการที่สาม ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปตามหลักผละ 5 พบว่า ควรมุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ การส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบของบุคลากร รวมถึงการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการใช้สติในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันไม่สามารถอาศัยเพียงความรู้ด้านวิชาการหรือการบริหารเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยคุณธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กัน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสมดุลทั้งด้านประสิทธิภาพและจริยธรรม

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคนและองค์กรให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ความสามารถ และคุณธรรมควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกร สมาคม และคณะ (2564) ที่พบว่า การนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารช่วยส่งเสริมทั้งด้านระบบงาน

และพฤติกรรมของบุคลากร โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

โดยสรุป การบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ถือเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้ทั้งด้านระบบงานและด้านบุคลากร เนื่องจากหลักผล 5 ช่วยพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ ความรับผิดชอบ ความรอบคอบ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการบริหารงานทั่วไปโดยบูรณาการหลักผล 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เข้ากับกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างยั่งยืน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบงานธุรการดิจิทัล เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีความรวดเร็ว คล่องตัว และลดภาระงานเอกสารภายในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความรับผิดชอบต่อองค์กร

1.4 สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการบริหารงานทั่วไปให้เกิดการมีส่วนร่วมและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

1.5 หน่วยงานทางการศึกษาควรมีระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีมาตรฐานและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปตามหลักผล 5 ในสถานศึกษาสังกัดอื่น หรือในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักผล 5 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้านภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของบุคลากร เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อสร้างรูปแบบหรือคู่มือการบริหารงานทั่วไปตามหลักพละ 5 ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา และสามารถประเมินผลการใช้งานได้อย่างเป็นระบบ

ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอื่นร่วมกับการบริหารงานทั่วไป เช่น อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 หรือสัพปุริสธรรม 7 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลและหาแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์. (2567). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ พ.ศ. 2567–2571. อำนาจเจริญ: กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2566). แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ธีระ รุญเจริญ. (2566). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยาย). กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). การบริหารงานแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Armstrong, M. (2022). Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice (15th ed.). Kogan Page.

- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2023). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (6th ed.). Sage.
- Dessler, G. (2020). *Human Resource Management* (16th ed.). Pearson.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2024). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (11th ed.). McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2023). *Organizational Behavior* (19th ed.). Pearson.
- Yukl, G. (2020). *Leadership in Organizations* (9th ed.). Pearson.